

Z D A N I E

JASNIE WIELMOŻNEGO

ZBOIŃSKIEGO

STAROSTY MSZANSKIEGO
KAWALERA ORDERU S. STANISŁAWA

POŚŁA ZIEMI DOBRZYŃSKIEJ

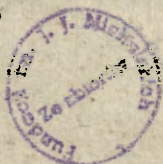
NA SESSYI SEYMOWEJ IN TURNO

Dnia 3. Listopada 1788. Roku.

NAYIASNIEYSZY KPOLU P. M. MIŁ:

PRZESWIETNE SKONFEDEROWANE RZPLITEJ STANY!

U Stanowione Woysko bez władzy warowney, i od lekliwości ogólnie zabespieczaiącyey, dopóki ograniczone nie będzie, słusznie każdy z nas powiedzieć może słowy Seneki, w Rzeczypospolitej Rzymskiej wyrażonemi do Senatu: *Salvum me esse necdum video, necdum gaudeo.*

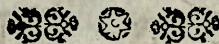

A

jakie

XVIII. 2. 310.

<http://rcin.org.pl>

Jakie było zdanie moje tłumaczone publicznie, takie było, i jest przeświadczenie; kocham nader wolność, dlatego lękam się cienia nawet niebezpieczeństwa dla niej. Idę za tym przekonaniem, które mi wyobraża większe moje i każdego Obywatela bezpieczeństwo.

Jeżeli wolność daie każdemu Polakowi smak, jeżeli też wolność rodzi w obcych Narodach zazdrość; iakże nie będź czułym o iey bezpieczeństwo? iakże będź mniej dbałym o ten naydroższy Kraiu Naszego zaszczyt?

Nie mam związku z władzą Hetmanow, dlatego nie mam osobistości.

Nie przez względy, że oni tam będą pierwszemi, przychyliam się, aby była ustanowiona Kommissya rządząca Woyskiem, ale dlatego, że będzie władza ta od inney Magistratury oddzielna.

Zdanie moje, gdy jest własne, nie mogę wierzyć, by mnie winnym o iakowy popeñniony grzech skarżyło, by poznanie, które jest podług uczucia, mogło podpadać podeyrzeniu.

Wreszcie chętnie czynię ofiarę z własney miłości, wolę niech będzie mnie źle, byle było moiey Oyczyźnie dobrze.

PRZY-

PRZYMOWIENIE SIĘ
TEGOZ *651.* *f. W.*
ZBOIŃSKIEGO
POŚŁA ZIEMI DOBRZYŃSKIEY

NA SESSYI SEYMOWEY

Dnia 22. Listopada 1788. Roku.

NAYIASNIEYSZY KROLU P. M. MIŁ.

PRZESWIETNE RZPLITEY SKONFEDEROWANE STANY!

W

Szyscy równo mowiemy, ratujemy Ojczyznę, wszyscy równo czuemy, że w tym stopniu jest Ojczyzna, albo bliska szczęścia, albo pewna upadku.

Przebóg! coż się dzieje? znowili się Synowie na własną Matkę; jedni zacięci miłością Jey, chcą iść przez ostrze, chcą iść z azardem, choćby zadając sobie rany, by polepszyć los Ojczyzny; drudzy choć podchlebnymi pozory ubierają się dla niej w życzliwość, stają się instrumentem Jey zguby.

A :

Czyliż

852. Czyliż nadciągane przyczyny w słyszanych tłumaczeniach, o czym radzić, co poprawiać, lub przeistaczać, jest Nam tylko wolno, czyliż mówię takowe ubarwione przyczyny w Rządzie wolnym, w Rządzie bez dependencyi będącym, nie przekonywają, kto chce dobrze dla Ojczyzny?

Jeżeli cnotę i Obywatelstwo weźmiemy za prawidło, znajdziemy w niej przewodnika, przekonamy się, że Narod wolny dający innym niegdyś Prawa orężem, ma moc od nikogo nie ścieśnioną, moc Samowładną czynić i polepszać Rząd swoy, stosownie do Prerogatyw swojej wolności.

Rzeczpospolita Praw swoich jest Pani, słusznie przeto wola i moc Jey w każdym czasie rozciągać się może podług istotney potrzeby zabezpieczających przepisow.

Dostatecznie wytłomaczył poważenia godny i światły Minister J. W. Potocki Marszałek Nadworny W. X. Lit: w Głosie swoim, co jest Kardynałnym Prawem Rzeczypospolitey, powiedział ten Wielki Mąż, że nikomu niepodległość, jest iedno z najswiętszych Praw Naszych.

Głos ten prawdy, jest zupełnie dla Seymujących Stanow do przekonania, znalazłem i ja w nim moje rzetelne przeświadczenie.

Rząd nad Woyskiem jest rzeczą naysacelnieyszą, i chociaż wszystkie Magistratury oznaczają Rząd wewnętrzny w Kraiu, przecięż Rząd nad Woyskiem wyższy, i nad inne potrzebuie bacności, bo od tego

❁ ❁ ❁

833.

tego zależy bezpieczeństwo każdego Obywatela wewnątrznie, a całość Kraju zewnętrznie, przeto Rząd ten, jest w liczbie innych Rządów do urządzenia najpierwszy; ztąd wypływa, że pierwey nad inne Magistratury Osoby składające Kommissyę Woyskową, bydź powinny od Seymującey Rzeczypospolitey wybierane.

Jaką chęć tłumaczyłem w początkowych Obradach, z taką czułością i w tych obowiązkach, nie tylko trwać i zarządzać chcę, iako Obywatel mający za cel tylko dobro swoiey Oyczyzny, ale i postępować na dal w rowney czułości, biorę za prawdziwą powinność.

Powiem współ-Braci moim, gdy do nich wrocę, mowiłem i czyniłem tak, iak mi sumnienie i cnota kazała; szedłem za tym instynktem, który mi skazywał szczęście Narodu, a w nim szczęście każdego Polaka.

MOWA

M O W A

654.

TEGO Z J. W.

ZBOIŃSKIEGO

NA SESSYI

Dnia 4tego Grudnia 1788. Roku

M I A N A.

NAYIASNIEYSZY KROLU P. M. MIŁ.

PRZESWIETNE RZPLITEY SKONFEDEROWANE STANY!

JEżeli w zaradzeniach Naszych równie dla Rzeczypospolitey, pożytkow, iako i dla nas samych bezpieczeństwa ztąd poszukiwać powinniśmy, tedy żądze Nasze do tego w swych zabiegach zmierzać mają celu, aby doskonałością swoją bezpiecznemi Nas na dal uczynić mogły.

Podobało się Nayiasnieyszym Sąsiadom dać Nam upewnienia przyjaźnych sentymentow, w Notach przez swych Posłów Nam wyszczynonych, słusznie z strony Naszey wyrownywaiąca oświadczeniom Ich należy wzajemność.

Na rod

651

Narod umiejący szacować Sąsiadow, nie może nieumieć cenie tych związkow, ktore zaszczyt Kraiowi prawem wzajemności, a poważenie nadziei podobney należytości zaręczają.

Oświadczenia Najjaśniejszego Krola Jmci Pruskiego, ile są podchlebne dla Narodu, tyle winny być przyjmowane od Nas z prawdziwą wdzięcznością; usiłujemy tylko, iżby pożytki i kondycje Sąsiedzkiej Jego przyjaźni odpowiadały Naszym życzeniom, i stały się rękoiemią prawdziwego szczęścia naszego.

Głos Senatu i Posłow, jest głosem Narodu; idę ia za tym Głosem do Tronu W. K. Mci prosząc pokornie o wysłanie Posłow do Dworow Obcych, Mężow z Imienia, Kredytu, i majątkow, nie tylko godnych, warunku dla nas zabezpieczającego zlecenia, ale razem z Osob swych upewniających Nas, że cena ich Osob wyrówna powadze Narodu, Osob iednak nie będących w posłuszeństwie, ani Wazalow tego Dworu, do ktorego wysłani będą.

Powtarzane do Nas Deklaracye Najjaśniejszych Monarchow, nie pewny zamiar czasu uzbroionych Sąsiadow co do pokoju przywrocenia, czyż nie czuwających nas rychło, i ustawicznie, czyż odległych i niewchodzących w Gabinetowe układy, czyż nareszcie niebaczących Nas o swe losy nie uczyni winnemi spaść mogącym na nas nieszczęściom?

Prozby pokorne Ludu do Pana swego, mogąż nie skłonić łaskawego serca Dobrego Krola? przekładania Seymniącey Rzeczypospolitey obiecywać Nam powinny, że Krol, Głowa Narodu przychyli się do powszechnego w tey mierze życzenia, zwłaszcza zaręczonego Narodowi uroczyscie.

Wszelkie negocyacye będą w owczas bez boiaźni, będą bez niebezpieczeństwa, gdy charakter wysłanych Osob znanych w Narodzie z Imion i zasług, związanych ogniwami rownego życzenia, będzie Im wystawiał, co jest zysk, a co zguba Oyczyzny, będzie Ich
strofo-

290.

XVIII. 2. 310

strofował, co pilne staranie może być z dobrem dla Kraiu, a co nieprzezyrliwość lub nieczułość na swe obowiązki, może przyprawić o nieszczęście, iak się praktykowało świeżo, na wykonywającej Osobie charakter Narodu, a nie zarabiającej na sławę i wdzięczność od tegoż Narodu.

Kommunikowane Noty Ministrowi przy Dworze W. K. Mci, dały znak niedoszczędności przytłumionej Exystencji Narodu, ieszcze nie zupełnie zawoiowanej Prowincyi; wysłani Posłowie podobnym sposobem, od Seymującej Rzeczypospolitey, iakim byli wysłani za Poprzedników W. K. Mci, iak ostatecznie w Roku 1775. do Rosyi J. W. Branicki Hetman W. Kor. był od Narodu ucharakteryzowany, będą wystawiać, że przeciwne temu Narodowi losy, że nieszczęśliwe, a ciągiem lat przeplatane coraz inne klęski, że zabor Kraiu oddający siebie i współ-Braci w niewolę, będą mówią Ciż Mężowie wystawiać znamiona bardziej uzalenia i litowania się, nie zaś pogardy i zagrzebania w niepamięci ukochanej naszej Oyczyzny. W ręku jest Twoich KROLU Najjaśniejszy, uczynić Kraj bezpiecznym, bo w Ręku Mądrego KROLA wziąć prędkie środki do ubezpieczenia Rzeczypospolitey na wszystkie przypadki. Oddaemy Ci serca na zaręczenie tego hołdu, który dobremu Krolowi przyrzekliśmy; oddaj Nam Najjaśniejszy PANIE nawzajem swą przeczornością i skłonieniem się warunki spokojności. Rzekłes W. K. Mć Dobro zawisło Narodu, gdy Narod z Krolew, powtarza cały Narod, gdy Krol z Narodem.

w Drukarni J. K. MCI, y RZPLITEY u XX. *Schol: Piarum:*

XVIII. 2. 310.

3082